

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

09.03.2023
№5 (3617)

Имет ёмаңхәтл пида!

Имета

Тови хәтл хошум мәл
Тови хәтл әмәш мәл
Мүвтед имет пәта,
Мүвтед имет пәта.
Хәтл мевл хошум тәл,
Иса мүвтед мира.
Ешәк имет, сорни неңәт,
Хәтл иты, сәмлән хошмәт,

Сәмлән иши хошум мәләт
Хәтләң хәтл иты.
Ешәк имет, хәнты неңәт,
Тәм ям хәтл амтәтылән,
Хәтл иты сәмлән ләпәх
Хошум түвман нявремләна.

**Римма Слепенкова,
1998-мит ол**

8-9 >>>

Вүдең ёх кәсупсийн кәсты имет. Ф. Молданов верум хур

«Нявремәт вәндтәты
па вантман тәйты
хәннехә ол» пүншсы

>> 4-5

Тәс ёшуп-күруп
хәнты
неңие

>> 10

«Тыләш поры»
постәсы

>> 16

Пеңк кәши-мәш ймәлды вер

Ай кер тылащ мәр Югра мўвн пеңк кәши-мәш ймәлды вер мет тәса нух вантты питды. Пеңкәт тәлаңа тайты вер – щит хәннехә пәта мет вулаң па мосты вера вәл. Пеңк кәши-мәш эвәлт сәм мәшәт, сахарной диабет мәш па па мәшәт тывты веритләт.

Ләдн пеңкәлүв тәлаңәт ләтвәсәт, мосл мосты ләтутәт ләты, щит есум йиңк, варәк, кашәң хәтл 400-кәм грамм овоҷәт па фруктәт. Епләң ләтутәт, хута ар углевод вәл, шимл ләты мосл. Шеңк каврум па потум шай муй йиңк яньщты ән рәхл. Ищиты, хуйтат атум кутра йиңк яньщләт, пеңкәл ищи сора мәшәңа йиләт.

Мет олаң па мосты вер, щит ванкүтды пеңк тохтур хуши яңхты мосл. Пеңкән кәшаңа ки йис, имухты пеңк леккар хуши хәншәньщты мосл.

Щи тумпи, кашәң хәтл алаң па етн пеңкәт сьс-тамтты па нух дьохәтты мосл, немасыя сухумн пеңкәт күтн ләтут эвәлт хәщум шүкәт нух вўты.

Тәп щи пурайн пеңкәт тәлаңәт питләт.

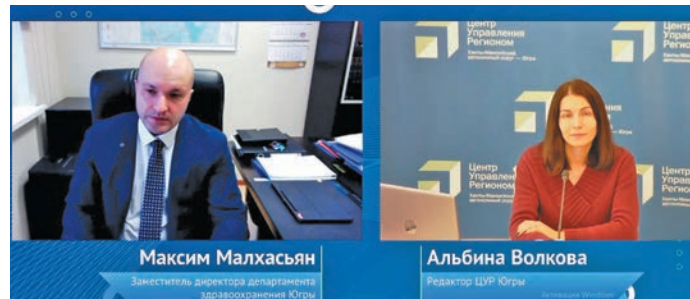
Депздрав тәхи айкел хәнты ясаңа тулмәштәс:
Надежда Ильина

Тәнлуп тылащ 27-мит хәтлән округ здравоохранения кәща ләңкәр хә Максим Малхасьян пидә интернет хўват «прямой эфир» вер ләщәтсы, хута лўв мир ймәлды верәт олаңән иньщәссы.

Лўв иньщәссы, ху-тыса тәмхәтл тохтур хуши хәншәньщты рәхл, па муй арат хәтл мәр щи вер тывл? Лўв юхды лупәс, әл хәннехәя мосты тохтурәт хуши 14 хәтл мәр хәншәньщты рәхл, атум кәши-мәш тайты хәннехуятәт хәлум хәтл мәр щив хәншты веритдыйт. Щи тумпи арсыр анализәт вўты, хәннехә нух вантты ищи 14 хәтл мосмитл, атум кәши-мәш тайты хуятәт хәлум муй па лапәт хәтл мәр нух вантдыйт. Кәт лапәт хәтл ки мәнл, щи вер пәта округ здравоохранения департамент «горячая линия» тәхия муй па страховой компания тәхия, хута полис непек нынана мәсы, ай павәтты мосл.

◆ Щәлта па уша версы, хронической мәш тайты хәннехәя мәта щирн мосты пуртән хәншләтәты рәхл, мосл муй әнтә щи пәта кашәң пурайн тохтур хуши яңхты? М. Малхасьян путәртәс, хути хән ковид мәш вәс, щимәщ хәннехуятәта хәлум тылащ мәра пуртән мийләсы. Ләдн дыв ләваса пәльница ал яңхсәт па кәшаңа ал йисәт. Интәм щи мәш шимлә йис, щи пәта щимәщ хәннехуятәта тохтур хуши яңхты мосл, ләдн мосты пуртән хәншләтәты. Мосты пуртәнәт аптека хуши иса вәлләт, мулды ут әнтәм ки, щимәщ пуртән 3-5 хәтл, мәр тәты веритды. Мулды суртәң

Хутыса округевн мир лекщитты вер тәды

▲ М. Малхасьян мир лекщитты верәт олаңән путәртәс

вер тывл ки, тәм 8-34-62-589-810 карты кел хўват иньщәсты рәхл, щит «Центр лекарственного мониторинга» тәхи карты кел.

◆ Рўтыщуман вәлды пирәщ ех па айлат хуятәт леккара ванлтыылды вер олаңән лўв лупәс, мәтты депздрав поступсы щирн 18-35 тәла ювум хуятәт тохтурәта хәлум ол мәр и пўш ванлтыылләт. 40 ол вўш эвәлт хәннехәя кашәң ол ванлтыылды мосл.

◆ Ищиты иньщәссы, мосл муй әнтә интәм ковид мәш эвәлт прививка пуртән лөньшләтәты. Кәща ләңкәр хәев юхды путәртәс, хути тәм мәш шимлә йис па хәннехуятәт мосты иммунитет тайты питсәт. Щи пәта ол мәр и пўш прививка верты мосл. Щи юпийн Госуслуги тәхия щи олаңән сертификат ут юхәтл.

◆ Тәм йисн вән пәльницайт хуши МРТ па КТ верты шўңкәт вәлләт, ләдн хәннехә лыпы вантты. М. Малхасьян иньщәссы, хән ай вошәтн щимәщ шўңкәт омәсдыт. Лўв лупәс, хути Покачи, Фёдоровский, Пойковский, Урай, Мегион, Радужный, Пыть-Ях па па вошәтн компьютерной томография верты утәт

ләтсыйт. «Магнитно-резонансная томография» верты шўңкәт тәп вән пәльницайт хуши вәлләт па Урай вошн щимәщ ут омәссы.

◆ Санаторно-курортной щирн лекщиттыылды вер олаңән лўв лупәс, хути кашәң хронической мәш тайты хәннехә ймәл-тыйлды яңхты щир тайл. Щит кашәң вет ол мәр 1-2 пўш санаторий тәхия яңхты щир вәл.

◆ Щәлта кашәң вошәң муй кәртәң пәльницайт рәпитты верәт олаңән иньщәссы. Лўв юхды кашәң вер олаңән мосты щирн путәртәс.

Мегион вош эвәлт иньщәссы, хути дыв тохтур хуши хәншәньщты щир ән тайләт. М. Малхасьян юхды лупәс, хути щи пурайн мосл «горячая линия» тәхия карты кел хўват путәртты па дыв щи вер туңмәтләт, мосты тохтур хуши хәннехә хәншләт. Вера кәшаңа йисты ки, кашәң пәльницайн немасыя «неотложная помощь» хот йит рәпитл.

Тәмәщ мир лекщитты мосты верәт олаңән кәща ләңкәр хә иньщәссы.

Путәр хәншәс:
Надежда Молданова

Ашкола нявремат рэт ясәң щирн кәссәт

▲ Валерия Сардакова

Иса луваттәдн хән-ты па вухаль ясәң-һәнән 25 январем кәссәт.

Ай кер тыләщ олаңмит хәтлән округев ашколайт хуши рэт ясәң әхтын кәсупсы верәнтсы. Кәсупсийн 9-11-мит классәтн вәндтыйлды айдат әх рәпатайт хәншсәт.

Хәнты ясәңән – 15 айдат әх, вухаль ясәңән – 9 хуят. Щит Сүмәтвош, Нуви сәңхум, Сәрханл, Нижневартовской, Манстәр, Кондинской районәт эвәлт нявремат хәншсәт.

Хәнты ясәңән Сүмәтвош район Тәк ашколайн 9-мит классән вәндтыйлды эви Кира Слепцова мет олаң тәхия питәс. Кимит тәхи Нижневартовской район Варьеган кәрт эвәлт 9-мит

классән вәндтыйлды эви Валерия Сардакова холумтәс. Хәлмит тәхийн Сәрханл район Угут кәрт ашколайн 10-мит классән вәндтыйлды айдат не Анжелика Каюкова вәл.

Вухаль ясәңән олаңмит па кимит тәхеңән Сүмәтвош районән Хулимсунт кәрт ашколайн вәндтыйлды кәтңән Надежда Алгадьева (9 класс) па Николай Алгадьев (11-мит класс) вүсәң. Хәлмит

тәхийн – Алиса Попова, лүв Манстәр район Ным Нярьәх кәрт ашколайн 9-мит классән вәндтыйл.

Тәм пүш ищиты кәсупсы елпийн айдат әх пәта семинар вәндтәты хәр верәнтсы. Ши нявремат, хуйтат тәм вәндтәты хәр вантсәт, рәпатайдад ямашәк хәншсәт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Вудаң мойлупсийн катлуптәсийт

Ай кер тыләщ олаңмит хәтәдн Ёмвошн Государственной киникайт лүңәтты хот йитн округев луватн йилуп непека́т хурасәңа хәншум писателят тәм мәнум 2022-мит олдн округев кәщайн лауреат немәтн юкәнтсийт, ишәкты непека́тн па вухәң мойлупсәтн катлуптәсийт.

Сырья Югра мүй кәщә не Наталья Комарова ийха әктәщум хәннехәйт елпийн лупәс:

» Шеңк ям ши вер, хути мүй округевн щимәщ писателят вәлдәт, мәта хәйт па неңәт арсыр хон пелкәтн вәйтлүйт, щит Еремей Айпин, Мария Волдина, Андрей Тарханов шәңәт, Юван Шесталов шәңәт па па хәннехуятәт. Мүй хущева арсыр литературной кәсупсәт па грантәт кашәң пүш ләщәтлүйт, дәдн ши утәт унтасн дыв сыр-сыр әмәщ па хурамәң непека́т ат хәншсәт па есәдты веритсәт.

Щәлта Наталья Владимировна тәм 2022-мит олдн литературной щирн верум кәсупсийн нух пүтум писателята ишәкты непека́т, мевл посәт мойләс. «Документальной, публицистической щирн

▲ С.С. Динисламова, Е.Д. Айпин, М.К. Волдина

«Ям вәлупсы щир, уйтәң пәнт!» киникайд унтасн Мария Волдина олаң тәхия юхтәс. «Художественной проза» тәхи щирн па Еремей Айпин ийха әктум вет киникайдад пәта нух питәс. Поэзия хуща па Светлана Динисламова «Ма уём» немуп стихәң непека́л пәта олаң тәхи холумтәс.

Мойлупсәт юпийн литературной кәсупсийн нух пүтум писателят сыр-сыр вүща ясәт тәсәт.

Мария Кузьминична нәхмәс:

» Ясәң хути ар вәл. Ма ям вүща ясәң тәмхәтл округ кәщә неңә, хурамәң киникайт хәншты хәята-

неңәта па мүй непеклүв лүңәтты хәннехуятәта луплум!

Щәлта Еремей Данилович путәртәс:

» Египет хон пеләкн о-сум няд вүрәң кев хурасәт хәлум муй нядкәм йиса питты пурайн иса хулыева ай нампра йиләт. Тәп ши әх хәншум непека́т хәщләт. Мүй ищиты тәм мүй эвәлт па мүйа питлүв. Тәп тәмхәтл хәншум киникайлүв хәннехуятәтн елды лүңәтты питлүйт па пура-пурайн ям ясәңән нәмәлдмәлюв!

Светлана Силиверстовна ийха әктәщум хәннехәйт елпийн лупәс:

» Вән пәмәщипа нынәна, Наталья Владимировна, писателята па мүй киникайлүв лүңәтты хуятәта! Нын тәмхәтл шеңк ям әмәңхәтл мүй пәтәва тәта ләщәтсәты.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

«Няврёмәт вәндтәты па вантман»

Тәм ол тови пура олңитумн Ёмвошәң па мойңа юхтум мир әнтә тәп товия амәтсәт, вантә, ипүляң хәтлән «Няврёмәт вәндтәты па вантман тайты хуят ол» пүншсы. Тәм вер пәта «Югра-Классик» араң-якәң тәхийн вән ёмәңхәтл ләщәтсы.

«Няврёмәт вәндтәты па вантман тайты хуят ол» пүншсәт

Мосл ястәты, Россия мұв Президент ики партупсы ширн, 2023-мит ол «Няврёмәт вәндтәты па вантман тайты хәннәхә ода» альщәсы. Вулаң кәщәев немасыя щиты ләңхәс, вантә, мосл, ләдн вәндтәты верәт тәты хәннәхә рәпата мет мосман тайты ат питсы.

Округев эвәлт тыв шу-рәскем Югра мұв луваттын няврёмәт вәндтәты ёх па щити верәт вантман тайты хуятәт, рәт ясқәт па литература верәт тәты

хәнты, вухаль па юрн ёх, арсыр кәсупсәтн нух питум хуятәт, йилуп верәт ләщәтум па елды тәты неңәт-хәйт, оса верәт тәты мир, нәтәсты ёх, «Знамя» немуп Российской ода тәхия луңум хуятәт па айкеләт верты хуятәт әктәщәт.

Мойң мир ещәлт Югра мұв кәщә не Наталья Комарова па Россия мұв луваттын вәндтәты верәт әхтыйн министр ики Сергей Кравцов вўщә ясқәт лупсәңн.

Округ кәщәев ястәс, хуты лұв вәндтәты хуятләд йма нәмләдә па ин вәнты сәмәңа тайләлә. Вантә, айлат пурайл вўш эвәлт Наталья Владимировна вәлупсы әшн тәп мутрайң па нумсәң так ясқуп вәндтәты хуятәт вәсәт. Лұв лупәс:

» Нәмәслум, щит вера лавәрт рәпата, ай няврём эвәлт нумсәң хәннәхә ёнмәлды, ух дыпия тәс нумсәт пунты кашәң хуят хән хошл.

Вўщә ясқәт юпийн Югра мұв кәщәев Россия мұв хұваттын вәндтәты верәт вантман тайты вулаң министр ики эвәлт мет апрәң па рәпата пәда сәмәңа неңәта-хәйта ишәк непекәт мойләс. Щит Ёмвош 5-мит әшколайн няврёмәт вәндтәты неңәңн Наталья Богателія па Юлия Мишина. Щитумпийн Сәрханл вош технологической әшкола эвәлт юхтум имета: О. Мусиенко, Л. Федорова па Е. Шульга.

Ма щиремн, мет әмәщ вәс, хән округ губернатор Наталья Комарова пила «Няврёмәт вәндтәты хуят ол» пүншты Кәсум мұв эвәлт ар ол мәр пушхәт вәндтәты хәнты неңие Софья Каксина немасыя вохсы. Вәнтә, тәнял ол Софья Максимовна рәт ясәң па литература верәта вәндтәты кәсты хуятәт күтн округ кәсупсыйн нух питәс.

Рәпата оләңән апрәң хәнты имие щиты лупәс:

» Ма юхды пәда вантлум, неш, 30 мултас ол няврёмәт пила рәпитлум. Щити мурт сора кешити щос мәнәс, нюр и мәрые. Арсыр лавәрт суртәт, амтәң па уяң верәт рәпитты мәр етләсәт, сыр-сыр кәсупсәтн няврёмдам пила ар пұш нух питыйлсүв, щикем амәт, нюр па щити йилуп кәсупсыя вўратлұв. Немәлт пурайн әшкола эвәлт йира мәнты нумәс ән тайсум. Тәх щосн щикущ лавәрт, тәп няврём вәндтәты вер ән вўщкәлдем, няврёмдам немхуята ән мәлдам, муй кем әр тайлум, щиты елды рәпитлум. Ма щиремн, няврём вәндтәты вер – щит мет әмәщ па вешкәт рәпата. Вантә, кашәң хәтл эвидам-пухдам сәмәт

ТАЙТЫ ХАННЕХӘ ОЛ» ПҮНШСЫ

педа вантман имухты йилуп вера дывәт вәндтәты ләңхалум. Кашәң хәтл йилуп вер нывремлама вантум пурайн ма ищиты дыв итеда вәндтәыллум. Ар киника, арсыр путрәт-ясңәт лүңәтлүм, вәндәта ювум ёхлам пида вәйтәнтәыллум, дыв эвәлтәда иньшәслум. Щәлдә ин йилуп вәлупсийн интернет хуца телыева әмәщ утәт шиваләты рәхл, щит улдам уроқа ләщәтләдам, ләдн кашәң пұш вәншәк классәтн вәлты айлат эвәта-пұхәта әмәщ ат вәс, тәп щит пурайн дыв нумсәңә па ушәңә йиләт. Ма – уяң хәннехә, рәпәтәём мосман тәйләм, ай пушәхләм сә-мемн тәйләдам!

Тәм вән мирхот ушәңә тывәс. Вантә, арсыр вәндтәты хәрәт, лүңтупсәт, юнтупсәт, әмәщ вәйтәнтупсәт, нумсәң партупсәт, вантупсәт па па арсыр верәт тәса па әмшә ләщәтсийт. Итәх – «Югра-Классик» ариты-якты хотн, итәх – Увәс нывремлүв искусствәйт вера вәндтәты арәң-якәң, нарәсты юхәтн юнтты па олюпн хурәт хәншты тәхийн ләщәтсийт.

Кашәң пурайн тәм вән мирхотн мойңа әктәшум мир арсыр вәндтәты хәрәта ортлдыйт. Щиты интәм вудаң пленарной лүңтупсы сухнум юпийн немасыя ләщәтум хәрәт пүншсийт. Щит «Ма рәпәтәём эвәлт әрашлум (мет сәмәң па мосты)», «Ныврем вәндтәты хуят рәпәта – щит мет әмәщ па мосты рәпәта» па па ныврем вәндтәты верәт олаңән путәртсы. Ийха әктәшум неңәт-хәйт нә-мәссәт, хутыса йилуп щирн Россия па округ луваттәйн вәндтәты верәт ләщәтты, ләдн нывремәт

па айлат ёх рәт па па ясңәта, литература, йис вәлупсыя, искусства верәта мет яма ванамәты.

Хәтл кўтуп юпийн вулаң лүңтупсәт сухнум пурайн вәндтәты верәт тәты хуятәт йилуп вәндтәты хәрәта әктәшәт.

Нумсәң па путрәң хәрәт щиты альсийт: «Рәт ясңем – щит уём, щит пищем!», «Айлат ёх әшкола етшуптәты вер елпийн ванән мутрайң хәннехә вәл ки, тәк ясәңән елды вәндтәылды па вәлты щира мосты мир рәпәта пириты нәтәсты хуят (рўщ щирн «наставничество»), «Пушхие вәлты щирәт: а муй щирн пушхие вәл, урокәт верты немәсыя хәншты пәсан, рўщшәты пурайн улты нурум вәл муй әнтә, ләдн немәлт сый муй па ут вәндтәты вера ән рўвтәс», «Йис лерәт, йис верәт, ясңәт па путрәт айлат ёха мәты вер», «Вәндтәты пушхие па вәндтәты хуят – ийха катләсман нумсәңә йиты» немуп верәт олаңән путәртты щирәт.

«Рәт ясңем – щит уём, щит пищем!» немуп вәндтәты хәр кәшәя, юхи хәшум олаң иты, культурология верн учёной не, округ луваттәйн әшколайтн рәт ясәңә па литература верәта вәндтәты хуятәт пида рәпитты Ёмвошн вәлты хәнты не Наталья Величко павәтсы.

Тәта шуши мир па па ясңәта вәндтәты хуятлүв, ясңев дерамтты верәт вантман тайты ёх, искусствәйт верәта вәндтәты неңәт-хәйт айлат ёхләд пида, «Лыдәң союз» нывремәт йис верәта па рәт ясңәта вәндтәты тәхи учителят, Ас-угорской научной институт эвәлт

▲ Рәт ясәң олаңән путәртләт

учёной неңиет па әл хәннехә, мәта хуята рәт ясәң тынәң.

Югра мўв луваттәйн нывремәт вәндтәты ёх па щит верәт әхтәйн рәпитты хуятәт кўтәдн путәртләт, хутыса округ луваттәйн вәндтәты верәт ләщәтты, ләдн нывремәт па айлат ёх рәт па па ясңәта, литература, йис вәлупсыя, искусствәя па па верәта мет яма ванамәты.

Әмәщ, хуты Нуви сәңхум мўв эвәлт лүңтупсыя немасыя Поднавәт кәр-тәң әшкола кәшә хә Алексей Лузянин вохсы. Удмурт мир эвәлт вәлты хәннехә айкел тәс, хуты дыв хушәда и йилуп вер тывәс – Түкьякәң кәр-тән ай нывремәт хәтләтн вәлты пәта «Стойбищной әшкола-сад» немпи кәр-тәң хот пүншса. Тәм вер хуят хәлум-лапәт олаң нывремәт лапәт хәнты семья эвәлт карты шўңкәт мухты вәндтәылды пищел вәл. Щиты кәр-тәң нывремәт әңкиләл-ашидал хонәңән вәдман Поднавәт әшкола мухты вәндтәылды питләт.

Сәрханл мўв Лянтор вош эвәлт юхтум не Юлия Башукова ищиты «Вәнт әшкола па хәтл мәр тәпиет

тайты тәхи» вер олаңән айкел тәс.

Ёмвошәң «Лыдәң союзн» ар ол мәр вухаль мир йис верәта па рәт ясәңә вәндтәты не, Ю. Шесталов немпи премия ёша павтум не Ольга Норова ай пушхәт пәта хәлум ол вўш эвәлт немасыя вухаль ясәң вәндтәты щира непек хәншәс. Ин лүв хәншум программа хуят нивл ол мәр ай пушхәт вухаль мир йис верәта па ясәңә вәндтәлдыйт. Вантә, Лыдәң союз» тәхи тумпийн тәпиет пида рәпитты неңәт-хәйт дыв тәхел тумпийн хәтл мәр пушхәт лавәлдман тайты яслихотәта, әшколайта, оса тәхета яңхты щир тәйләт. Щәта дыв ищиты увәс мир йис верәт вантәләт, рәт ясәң тәләт.

Мирхот сухнум елпийн Поднавәт әшкола кәшәя А. Лузянина Ас-угорской институт эвәлт ишәк непек мойләсы. Вантә, тәм апрәң хәннехә әрн кашәң ол Поднавәт кәр-тән «Хәнты, вухаль па юрн ясңәтн диктант» хәншты мет ар мир юхәтл.

Путәр хәншәс:
Ирина Самсонова

Поресты хятла лэщятыйлсат

^ Ванлтупсийн вэлум ёх

^ Нянь вой вердэт

«Тыләщ поры» верәнтла, хән тыләщ енумты питл. Иса хәлүмкем пүш тыләщя пойкачләт – щит тәлэв сора хулаты пәта. Тылщева ки пойкачлүв, вәрт пухев әрәңа йил па сора енмәл, щирн тәлэв сора хула. Щи тыләщ поры оләңән наука щирн непек Тамара Пятникова хәншәс, лүв Ас хуца вәлты ай кәртәтн щи оләңән пугрәт әктәс па киникая версәлэ.

Хән тәм ванлтупсы пүншса, «Торум Маа» хуца рәпитты ими Ирина Ксенофонтова оләң ясәң вүс па путәртәс, хән тәм

ёмәңхәтл музей хуца верты питса:

» Щи вер 2011-мит олн вәс, щирн мўң ушәңа ән па вәсэв, муй вўрн тәм вән вошн щи вер верты, арсыр мир юхәтты тәхийн, арсыр мўвәт эвәлт юхәтты мир ешалт. Щи пәта мўң хущева рәпитты имев Наталья Краснопева 2014-мит олн Сўмәтвош район ай кәртәта йәңхәс, мир ёмәңхәтл верты оләңән иньщәсәс, хур вүс па непека хәншәс.

Наталья Краснопева нумәсн тәм ёмәңхәтл

Ас нопәтты тыләщ 3-мит хәтлән Ёмвошн «Торум Маа» музей хотн «Тыләщ поры» ванлтупсы вәс. Щәта «Дневники экспедиций. Пугоры, Теги, Полноват» немуп ванлтупсийн уша павәтсүв, муй вўрн ай кәртәтн щи ёмәңхәтл верәнтылдса.

верты щи олңитса, лүв путәртәс:

» 2009-мит олн мўң кәщя ёхлүвн партсаюв мулды йис ёмәңхәтләт па мулды верәт тәм вәлупсийн музей хуца верты.

мит олн Полнавәт хуца верум «Тыләщ поры» оләңән хәншәллэ, щи ёмәңхәтл Пётр Иванович Юхлымов верәнтылдәс. Щи хәннәхә иса йис верәт яма вәслэ.

Эрика Петровна Сургутскова путәртәс, муй вўрн тәм ёмәңхәтл ар мир пәта верты олңитса:

» Тәм ёмәңхәтлэв – щит пойкачәты хәтл, мўң щи пәта ар мир ешалт ванлтәты щира тәм ёмәңхәтл әйлта тәсэв. Тәх тәхилүв яма тывийлсәт, тәх тәхилүв – атма. Мет оләң Мария Кузьминична лупум пойкачәты ясәң вўйлясүв, щәлта па Тимофей Алексеевич мўв әңкия пойкачәты ясәң мўңева путәртәс. Тәнял ол ар ики тәм ёмәңхәтлән пойкачәсәт – щит Яков Никифорович Тарлин, Сергей Васильевич Кечимов, Данил Николаевич Покачев, Тимофей Алексеевич Молданов. Хўв мәр путәртман тәм тылщя пойкачәты хәтла щи юхәтсүв.

Мет оләң ёмәңхәтл Евдокия Андреевна Нёмысова па Мария Кузьминична Волдина әрн верәнтсүв. Щәлта па нумәс пунсүв ёмәңхәтл едлийн йаха әктәщийлты па щи верәт оләңән путәртты. Путәртсүв, муй вўрн щи едлийн ёмәңхәтлүв мәнсәт па Евдокия Андреевна лыләң хурәт ванлтәс – щит Полнавәт вошн 1998-мит олн верум хурәт.

Евдокия Андреевна ясәң щирн:

» Тәм ёмәңхәтлән мет мосты ясәт – щит мирев тәлаңа, яма вәлты ясәт. Нын мәшитты хәннәхә хота ки луңләты, щи хәннәхәя тәлаңа, яма вәлты ясәң хәйты. Нўшя вәлты хәннәхә хота ки луңләты, щи хәннәхәя уяңа, пищәңа вәлты ясәң хәйты. Ева Шмидт 1998-

Путәртум юпийн әкмум мир нянь вой верты питсәт. «Тыләщ поры» ёмәңхәтл, пойкачәты тәхел щит па хәтлән «Торум Маа» сәңхумн верса.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов

Шимәщ нем ёнта пәсан тайс, мәта ут мўвтед мир рәт ясаң хәтлән, вотас тыләщ 21-мит хәтлән Ёмвошн нявремәт шуши мир йис вәлупсыя, рәт ясаңта вәндтәты хотн ләщәтман вәс.

Ма мирем ясаң

Мет сыры мойң ёх елпийн тәм тәхийн вәндтәйлты эвет-пухәт вухаль мир писательңән Ю. Шесталов па А. Тарханов путәрңән хұват етнхот альсәт. Тунты веншуп Яска хә пеншар пида пойкшәс па Нуми Тәрум эвәлт йм велпәс вохәс. Ләхәслад лүв пеләда вантман ищи пойкшәты вәндтәйлдәт.

Тәм тәхи кәщә не И. Кибкало вўща верәс:

» Россия мўвевн 190 мултас мир вәл, дыв арсыр ясаңатн путәртләт – щит мўң ташев! Россия мўв луваттәйн нявремәт сот мултас ясаңәт вәндтәлдәт. Интәм шимд хәнты па вухаль хуят рәт ясеңел тәйлдәл. 2003-мит олн тәп 36 процент арат хәнты па 14 процент арат вухаль хуят рәт ясеңел тәйлдәл.

Мўң тәхевн рәпитты ёх Ёмвошәң нявремәта хәнты па вухаль мирңән йис вәлупсы олаңән путәртләт, рәт ясаңа, ариты, якты, нарәсты па па верәта вәндтәлдәт.

Хәнты ясаң дерамтты учёной не В. Соловар тәмхәтл «Муй пәта рәт ясаң мосл» путрәл, тәслә:

» Вантә, тәм вән мўвн кашәң мир ясаң – щит йис вәлупсы, щирн щит вән таш. И ясаң ки пәрл, щит иса мўв пәта вән шәк. Мўң, хәнты ясаң дерамтты учёной ёхлүв, арсыр ясаңәт нух вантмевн уша версүв, муй щирн

катра пурайн вәсүв, муй щирн тәм йисн ясеңев вәл. Хәнты мир рәт мўвд олаңән щиты путәртләт – мўв Аңки, ләңхев омәсты мўвев. Хоттәл ёх олаңән щиты – и ратәв хуятәт, и ратхәр ёх, и тыхәл эвәлт рәкнум хәннехуятәт. Хәнты лўңәтты арәт хәншты ёх рәт мўв, рәт ясаң олаңән ар стих хәншсәт. Кашәң ясаң давалды па елды тәты мосл – щит таш!

«Торум Маа» йис пурмәсәт давалды тәхийн рәпитты не Е. Касатова кина аяс, муй щирн дыв хуцәла рәпитты ёх хәнты па вухаль мирңән ясаң давалман тәйлдәт. Щиты нявремәт пәта «Каснә Маа» («Кәсты Мўв») па «Таксар Махум» («Таксар Мир») немпи кәсты щира тәхеңән версыйңән. Тәнял сўс Р. Слепенкова олаңән хәнты ясаңән етнхот ләщәтсы. Е. Касатова Пулңавәт вош эвәлт юхтәс, щәта Увәс мўв IV-мит вән мирхот вәс. Щәта вулаң непекән хәншсы – тәм йисн айлат ёх йис вәлупсы давалды вера вәндтәты мосл.

Елды тәм тәхи кәщә не И. Кибкало ай тәс, хутыса дыв хуцәла «Ма

мирем ясаң...» немпи вер ләщәтман вәл:

» Тәм вән вер кимит ол тәлүв, щив 21 ай вер луңман вәл, щиты 15 шурәс мултас хуят шуши мир йис вәлупсы, арсыр верәт олаңән уша версәт. Кашәң ол Мўвтед мир рәт ясаң хәтлән «Рәт ясаңән путәртлум» немпи кәсупсы ләщәтлүв. 85 няврем рәт ясаңән лўңәтты арәт лўңәтсәт. Әхәт «Лыләң союм моньщәт» киника есәлдсүв.

Щи тумпи «Ма, мўң – Югра мўв мир» немпи нявремәң онлайн энциклопедия ләщәтсүв, щәта округев вулаң хәннехуятәт олаңән уша верты рәхл.

Ар ол «Хиремн ма мирем йис вәлупсы» әмәщ вер тәлүв. Щиты арсыр вошәта йәңхийлүв па хир эвәлт Югра мўв шуши мир пурмәсәт альман йис вәлупсы олаңән путәртлүв. Щиты 1600 па мир эви-пух хәнты па вухаль мирңән олаңән уша версәт.

Тәнял Мўвтед мир шуши мир рәт ясаңәт йәң ол олңитумн мўң тәхевн «Хайтнут эрыг» («Пурвой ар») немпи вухаль ясаңән ариты тәхи тывәс. Щи тәхи ёхн ариом «Югра» немпи

ар – округев олаңән мет йм ара йис.

«Ма мирем ясаң...» верев «Мет йм муниципальной вер» округ кәсупсыйн кимит тәхия питәс.

2022-мит олн мўң тәхев ёх шуши мир рәт ясаң давалды рәпата тәты пәта Ю.Н. Шесталов немпи вухәң премия холумсәт.

Ёмвош нявремәң киникайт лўңәтты хот кәщә не М. Тихова дыв рәпатаел олаңән путәртәс:

» Тәм ванән «Рўщ щирн путәртлүв па лўңәтлүв» немпи лўңтупсы ләщәтсүв. Щи тумпи «Сыяң лўңтупсы» верлүв, арсыр мирәт нявремәт рәт ясаңән киникайт лўңәтләт. 2002-мит ол вўш эвәлт «Содружество кўлуп» вер тәлүв. Ёмвошн 103-сыр мир вәл. Йәң ол мәр кўлупн 40 мир дыв йис вәлупсәл олаңән путәртсәт.

Юхи хәщум артән Резолюция непекә хәншсы, муй елды шуши мир ясаңәт, йис вәлупсы давалды пәта верты мосл.

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Вүлэт наврэлты хәтл

Ёмвошн ай кер тылдың нядмит па ветмит хәтлңәнән 8-мит пўш вўлы әхләтн наврәлты хәтл вәс. Ши вәйтантупсы кәт хәтл мәр мәнәс. Олң хәтл «Югра-Экспо» хотн кәсупсыя хәлүмхушъяң хуят Сәрханл мўв, Нуви сәңхум, Сўмәтвош, Ёмвош па Нижневартонской мўвәт эвәлт йокан вўлэт тайты ёх әкәтсайт па непек хәншсәт.

Лыв хәншсәт, муй вўрн мосл тәса вўлы тайты. Кәсты ёха путәртсы, муй вўрн кәсупсыин айлта па тәса вўлең әхәлн наврәлты, нымәлн дольман кәсты, тыншәң вала тәхты, лүхн пәста хәхәлты, сора тўт йох вўлең әхәла пунты, хоптәт әхәла кирты. Иштиты кәсты ёха путәртсәт, хутыса

кәсупсы мәнты питл, ши юпийн ёх күтн пириты вер верса, йокан номерәтн мәсийт.

Кимәт хәтл ловн кәсты хәрн вўлең әхәлн кәсупсы вер ләщәтсәт. Тынәң, хошум яснәт кәсты ёха Федерация совет сенатор Александр Новьюхов, вўлы тәщәт хушса кәшса хә

Степан Кечимов лупсәңән. Иштиты мойлупсәт па ишәк яснәт округ кәшса ләңкәр хә Алексей Забозлаев кәсум ёха катлуптәс. Нәтәсум ёх шуши па мойң хуятәта иши ям яснәт лупсәт, ләлн тәмәш кәсупсы округ мира әмәш ат питәс.

Олң икет вўлең әхәлн кәссәт, артәссәт, муйсәр ут

мет пәста наврәл. Щәлта ёх дольман лүхн кәссәт. Хәйт юпийн имет кәсты питсәт. Ши тумпи икет па имет лүхн хәтәтлјясәт, икет тыншәң тәхсәт.

Ёх кәсты мәр шуши мир па мойң ёх пәта ар нюки хотәт версайт, щәта мир пишел вәс шай яньщты, арсыр юнтәт юнтты. Ёмвош мўв ар вошәт па кәртәт эвәлт ёхтыныты пурмәсәт тәсәт, ләтутәт кавәртсәт. Етна йиты елпийн кәсупсәт етшәсәт.

Тәм ол кәсупсыин хәйт күтн Сәрханл мўв эвәлт Виталий Русскин па имет күтн Светлана Комтина нух питсәңән. Лын бурәнәтн мойләсийңән. В. Русскин Русскинской кәртән вәл, лўв хәлүм ол мәр нух питты ләңхәс. Тәм ол ши ям па вулаң вер ләщәтты лўведа тывәс.

Ши тумпи па вўлең ёх нем непекәт па мойлупсәт иши ёша павәтсәт. Тәс рәпата пәта мет сырыя Вероника Кантерова питәс, кимәтмит – Иван Попов па щәлта Юрий Тарлин, лыв худыева Нуви сәңхум мўв Касум кәрт эвәлт вәсәт.

Арсыр кәсүпсы хәрн имет күтн Светлана Комтина нух питәс, еша юлта Анастасия Комтина хәщәс, китумтәк дын Сәрханд мўв эвәлт вәснән. Хәдмит Лидия Колыванова вәс.

Икет күтн әрашты кәсүпсәтн Ёмвош мўв эвәлт Иван Покачев па Сергей Русскин сырыя питсәңн, Сәрханд мўв эвәлт Виталий Русскин еша хәщәс.

Мет хурамәң вўдәң келәт күтн Иван Попов сырыя питәс, кимәтмит—Артём Тарлин, юлта Вероника Кантерова вәс, лыв худыева Касум вош эвәлт юхтыйлдсәт.

Кәсүпсийн ищиты хурамәң мойлупсәтн мет айлат ики Константин Айваседа па Зоя Покачева юкантисайнән, лўв ар оләт тәмәщ кәсүпсәтн кәсман йңхәл. Дын китумтәк Нижневартонской мўв эвәлт юхтыйлдсәңн. Кәсум әх летут хошмәлты пурмәсәтн, даймәтн, әнтәсты машинкаятн, шайпўтәтн па щити тумпи утәтн мойләсыйт.

Мәнум кәсүпсы хәрн Касум вош эвәлт юхтум Алексей Тарлин пида путәртсум, лўв лупәс:

» Тәм кәсты вера хўв мәр ән ләщәтыйлдсум, худна кәртәмн вўдыдам кәтәлмәмн кәт хопты

пәшәса ән луңсәңн, ел хунтаснән. Ма Советской, Югорск па Няңи вошәта арсыр вәйтәнтупсәта, ёмәңхәтләта иса вохәнтлаюм. Тәм ванән Свердловской областа ищиты вохәнтсаюм. Касум вошн наврәлты хәтлән ма имем мет сырыя питәс, имем апщи ма сыры хоптәмн ищи кимәтмит тәхи вўс. Ма кәсты верн хәдмит вәсум. Хән арсыр вошәтн йңхлум, ма вўдыдам карты вән машинаята вәндман вәлдәт. Сыры олд тәта ищи кәсман вәсум, ма Касум совхоз пәта кәсты тыв вохсаюм. Тәм олд кимәт пўш кәсты юхәтсум, пәкты кемемн әх күтн щити кәслум. Лухн кәсметн ил ән питсум, ма нәмәслум, мет ям па әмәщ тәмәщ кәсүпсәтн кәсты.

Виталий Русскин мәнум ёмәңхәтл оләңн ястәс:

» Ма хўвн ләңхасум тәмәщ кәсты верн нух питты, щити пәта ма әщәма луплум вән пәмәщипа мәнты вәндлумад пәта: щит әхәл кирты, йңхты, вўләт вәндтәты, ләлн пәста әт наврәлсәт. Ищиты щити әха ям яснәт луплум, хуйтат тәм вән па ям кәсүпсы ләщәтсәт.

Путәр хәншәс:
Фёдор Каксин

Нуви сǎңхум районǎн ихущьяң ол мǎр «Ильбигортская» немпи община рǎпитл, кǎщая щǎта хǎнты не Мария Ивановна Игишева вǎл. Мосл лупты, щи вер йис пура вўш эвǎлт Рандымовǎт хоттел, ёх тǎлǎт, лыв Йилпи кǎртǎн вǎсǎт, щирн община немл Ильбигортская. Ма тǎнйǎл округев ёмǎңхǎтл, пурайн лўв пилǎла путǎртсум, щи пурайн лыв «Товары земли Югорской» ванлтупсыя тыв юхтыйлсǎт.

Тǎс ёшуп-кўруп хǎнты неңие

М.И. Игишева хилылад пила

Щит рǎт ёх община, щǎта тǎп Рандымовǎт хоттел, ёх рǎпитлǎт. Лыв вой па хўл велпǎслǎлǎт, арсыр воньшумутǎтǎкǎтлǎт, мойң ёх пǎта ай хурамǎң пурмǎсǎт верлǎт, хǎнты лǎмǎтсух ёнтлǎт. Мария Ивановна лупǎс рǎпатаел олǎңǎн:

» Мўң кашǎң ол Ёмвоша «Товары земли Югорской» ванлтупсыя па вўдең ёх ёмǎңхǎтлǎ юхтыйллўв, тыв хумǎсвǎл, мǎрǎх, сǎвулсы, вўрты воньшумут, сорт хўл, ёнтум пурмǎслўв тǎлўв. Тǎта итǎх хуятǎт кашǎң ол лǎтлǎт, щирн ёмǎңхǎтл елпийн карты кел хўват путǎртлǎт, муй дывела мосл. Мулхатл тыв юхǎтсўв, имухты машина эвǎлт кǎтхущьяң ветра

воньшумут тынысўв. Вǎн пǎмашипа Нуви сǎңхум район кǎщаята, лыв мўңева лǎтутлўв па пурмǎслўв Ёмвоша тǎты нетлǎт.

Помǎт кǎртǎл, Касум вош эвǎлт хўвн вǎл. Тǎл пурайн «Буран» тўтǎң хопн щив нǎлдем щос мǎнлǎт, лўңǎн па юхан хўват алǎң вўш эвǎлт етн вǎнты. Щирн мойң ёх вǎнт кǎрта тǎтыяты щира ар вух мосл. Лыв тǎп хотǎң ёхлǎл пила щив яңхлǎт, тǎлн – вой па хўл велпǎслǎты, лўңǎн па сўсн – воньшумутǎкǎтты.

» Хǎн мойң ёх шеңк лǎңхалǎт вǎнт кǎртǎва рўтыщǎты мǎнты, мўң тǎтылǎлўв, имухты луплўв, щив яңхты пǎта 12 щурǎс шойт вух мосл, лǎлн бензин

лǎтты. Мосл лупты, Помǎт кǎртǎв вошǎт па кев эшǎт эвǎлт хўвн вǎл, щирн щǎта сыстам па хурамǎң тǎрум, лыл рўв ищи сыстам, щǎтаǎктум воньшумут еплǎң па сыстам. Тǎм олд Касум вош пўңǎлдн воньшумут шимл вǎс, мўң вǎнт шушевн – ар, – лупǎс М. Игишева.

Ма иньщǎссум, лыв община верǎт тǎты щира кǎщаятн вухн нетлыйт муйǎнтǎ. Мария Ивановна ястǎс, хуты кашǎң ол грант вухǎң нетупсы вохты щира кǎсупсǎтн кǎслǎт:

» Тǎм олд ма «Рǎт хот» немпи вер пǎта грант вухн сухуптǎсыюм. Щи вер мўң нявремлўв, хилылўв пила яха тǎлўв. Мўңǎк-тǎщлўв, ёнтлўв муй па шўкщǎлўв па щи пурайн ай пушхиет рǎт ясǎңǎн путǎртты вǎнлтǎллўв. Ма лывела луплум: «Кашǎң хǎнты хǎннехǎя рǎт ясǎң, рǎт мир йис верǎт йма вǎты мосл». И пўш хўл нǎхǎссўв, кашǎң ясǎң хǎнты щирн путǎртсўв. Щǎлта сорт сух сорǎлтсўв. Па пўш мўң щи сорт сухǎт тǎнǎлсўв. Нявремие т щи вер уша павǎтсǎт, дывела шеңк эмǎщ вǎс. Ешавǎл щи хўл сухǎт эвǎлт пурмǎсǎт ёнтты пиллўв. Ёмǎщ хǎлǎнтты, хилылўв рǎт ясǎң хǎллǎт, ясǎңǎт тǎса путǎртлǎт, – путǎртǎс Мария Игишева.

Мосл лупты, щи проект унтасн Касум вошн ай

пушхиет хǎнты лǎтутǎт кавǎртты, тунты эвǎлт арсыр пурмǎсǎт верты, вўды сух пила рǎпитты па па арсыр шўкщǎты верǎта вǎнлтǎсыйт, щи тумпи мет вǎн вер тǎлы, нявремǎт рǎт ясǎңǎн путǎртты вǎнлтǎлыйт. Ма щиремн, щит шеңк мосты вер, кашǎң хǎнты ай кǎртǎн щиты ки верлы, рǎт ясǎңǎн аршǎк няврем путǎртты пиллǎт.

Щи тумпи М.И. Игишева па вулаң верǎт хўвн рǎпитл. Щит лыв «Касум ёх» тǎхийн рǎпитты хуятǎт пила яха тǎлǎт. Лыв вўды сух пила рǎпитлǎт, тўтщǎң хирǎт, нирǎт, юрн хот ёнтсǎт. Щи олǎңǎн лўв лупǎс:

» Щи проект пǎта мўң Сǎрханд мўвн па Ямалн вўды сух лǎтсўв. Щǎлта щит тǎнǎлсўв. Ар хуят вўды сух пила рǎпитты вǎнлтǎсўв. Ма щиремн, хǎнты мирев йис верǎт нух алумты пǎта щит мет мосты проектǎт. Мет йм, хуты кǎща ёхлўв щи верн мўңева нетлǎт.

Мария Ивановна хǎсвǎт олд мǎр Касум вошн рыбнооп лǎпкайн рǎпитǎс, щǎлта нявремǎт хǎтл мǎр лавǎлты хотн, 2021-мит олд вўш эвǎлт лўв рўтышуман вǎл. Кǎт пухǎл имеңа йисǎң, щирн лўв интǎм хилылад пǎла вўрǎмтǎл. Лўвела шеңк эмǎщ, хуты меньǎл ищи рǎт мир йис верǎт пǎлы сǎмǎңǎн, хǎнты ёрнǎсǎт ищи ёнтты вǎнлтыйлсǎңǎн. Иса верǎтн лўвела нетлǎңǎн.

Тынǎң Мария Ивановна, имет ёмǎңхǎтл пила! Рǎт ёхлǎн иса пурайн нǎң пилзна ат вǎлдлǎт, нǎңена уй, амǎт ат тǎлǎт! Тǎлаңа, уяңа-пищǎна, йма вǎлаты!

Путǎр хǎншǎс:
Надежда Рагимова

Опрацев йис ясаң давлұм хә

Щиты ханты мир олаңмит поэт хә Микуль Шульгин олаңан лупсы па щимәщ нем вәйтантупсыя пунсы, мата ут вотас тылащ 27-мит хәтлән «Торум Маа» музей хуца ләщәтман вәс.

Тәм вәйтантупсы тәты не Майя Макарова олңитәс:

» Тәмхәтл мўң ханты поэт хә Микуль Шульгин олаңан путәртты пиллүв. Лўв антә тәп ям рәт ясаң тайс, щит тумпи лўв лўңәтты ардалн кашәң ханты ясаң әня лыптәт иты щорхатл, щит эвәлт уша йил, муйсәр ханты ясаң – тащәң па хурамәң. Лўв йина па опрацев йис ясаң давлұм хәя вәс. Вотас тылащ 1-мит хәтл – щит Микуль Шульгин сема питум хәтл (1.02.1940 – 22.06.2007-мит олаңн вәс).

Елды М.Е. Макарова Микуль Шульгинән хәншум «Рәт ясаң» лўңәтты ард олңитсәлә па елды Ф.П. Иш-тимировайн лўңәтсы:

Ищи мәтты вўлэт
Вәнт луваттйин яңхләт,
Ищи мәтты хўдәт
Ас вўтәтн щелләт.

О, ма ясаң,
Мәнем щикем әмәщ,
О, ма рәт путрем,
Щит, мәлы, моньщ.

Ләхсем кеши иты,
Каврум кўр мәтты,
Мәтты мошьщәң еңхты,
Ханты ясаң щиты.

Әмәщ вәнтеп питы,
Вўтәң Асем иты,
Вән Кев доньщ иты,
Мәнем мосл щиты.

▲ Е.А. Нёмысова Микуль Шульгин олаңан путәртл

Ләхәс ехлўв пида,
Тәвән Асн увл,
Эви ешәт щирн,
Ясаңем, мәлы, мәнл.

Вевтам ехлўв пида,
Питы пәләңн рохл,
Кўриел, мәрийл, лурийл,
Ясаңем щиты мәнл.

Щита вой хә ўв,
Ләты тўтэв рўв,
Таща йис лўв
Ма ханты ясаңем!

Әхәт етнхот тәты не ай тәс, хән па хута ханты поэт сема питәс, хута енмәс, вәнлтыләс:

» Микуль лўңәтты ардал әшколайн вәнлтылмалн хәншты питәс. 1958-мит олн Ленинград вошн А.И. Герцен немпипединститутн В. Санги, Ю. Рытхәу, Ю. Шесталов, В. Лебедев па па хуятәт пида вәнлтыл-ты питәс.

Петра хон ики вошн Микуль мет тәса лўңәтты арәт хәншәс. 1959-мит олн «Ленинская правда» округ газетайн «Радио» стихл хәншсы. 1961-мит олн лўв Увәс мўв стихәт, путрәт хәншты ех мирхота яңхәс.

Тәмхәтл Наталья эвел нәмәлмәс:

» Юлн асаңем епләң летутәт кавәртәс, ма пеләма сәмәңа вәс. Лўв мәнем хәтл мәр ай нявремәт тайты хота тәтылсәлә, етн моньщәт моньщәс. Юхи хәшум олдал лўв Горки (Йилуп) вошн вәс, ма щив мойңа яңхийлсум. 2007-мит олн лўв антәма йис, щит юпийн ма лўв олңелн арсыр етнхотәт, вәйтантупсәт ләщәтты питсум. 2010-мит олн Евдокия Андреевна Нёмысова аңкем пида лўв стихләл ийха әкәтсәлұмн па «Мави Ас» киника есәлсумн. Ин щит киника хәләнттты щира йилуп щирн верты мосл.

Вәйтантупсийн «Моньщ хот» тәхия луңты нявремәт вәсәт, лыв ищи хәнты па рўщ ясаңңәнән М.И. Шульгин стихәт лўңәтсәт.

М.И. Шульгин рўщ ясаң эвәлт хәнты ясаңа А.С. Пушкинән хәншум «Хўд велты хә па хўдые», П.П. Ершовн хәншум «Мўкарәң довие» па па моньщәт тулмащтәс. Литературовед хә А. Семёнов лупәс:

» Микуль Шульгин рәт па рўщ ясаң тәса вәйтәс, щирн мет яма тулмащтә-ты хошәс.

Айлат литературовед не В. Сязи ястәс:

» М. Шульгин айтелн йис путрәт, моньщәт, арәт хәләнтәс, щирн стихләл ипўляң хәнты па рўщ щирн хәншсәлә.

Е. Нёмысова ин «Хәнты литература. 1-11 классәт» киникайт ләщәтәл, лўв ястәс, хути ин нявремәт 1-мит класс вәнты Микуль Шульгин стихәт па «Ай войләңки» моньщ лўңәтләт.

» М. Шульгин итәх хәншум стихәт ара версийт, – Е.А. Нёмысова лупәс па «Вўца, вўца, ма рәт мирем» ар арийс. Щәләтә «Ёмвош ех» неңәт «Акем ар» арисәт. Щит тумпи Д. Решетниковән «Асаңем» ариюм ар хәләнтсүв.

Литературовед хә Михаил Рябий тәм вәйтантупсы ләщәтты партәс, тәмхәтл онлайн щирн путәртәс:

» Айтелн Микуль Шульгин йис путрәт-моньщәт кўтн енмәс, щирн хурамәң хәнты ясаңн стихәт хәншәс. Лўв олаңнит хәнты поэт! Тәмхәтл нявремәт лўв стихләл сәмәңа лўңәтсәт – әмәщ вантты вәс.

Юхи хәшум артән лўңтупсы тәты не М.И. Шульгин олаңан Еремей Айпин ясаң лўңәтәс:

» Микуль Шульгин мир пелды, стихәт па путәр хәншты айлат ех пелды сәмәң хәя вәс. Йина па лўв хәншум ясаңл пәсты кеши иты, каврум кәр иты. Тәм йисн лўв стихләл лўңәтлўв, щирн лўв мўң пиләва!

Путәр хәншәс:
Людмила Гурьева

Тәм ванән тәнлуп тылғаш 20-мит хәтәлн Ёмвош Ас-угорской институт киникайт лўнәтты хотн мирхот вәс. Щив иса Нуви сәңхум, Сүмәтвош, Сәрханл, Советской, Ёмвош, Манстәр районәт луватыйн ай нявремәт хәтл мәр лавәлты хотәтн, әшколаитн рәпитты неңәт ийха юхтыйлсәт.

Аңки ясаң тәты вер олаңән мирхот вәс

Сырья дыв елпелн Ас-угорской институт кәшә не Виктория Сподина йм вүщә па айкеләң ясаң тәс. Лүв лупәс, хуты тәм йисн хәнты муй па вухаль мирңән ясаңтн шеңк шимл хәннехә путәртәл. Щи пәта ин дыв ясеңл айдыева иса юремәты веритләт. Тәмхәтл округ луватн хәнты па вухаль ясаңа, литература па культура айләт әх сыр-сыр ай кәртәтн па вән вошәтн вәндтәты хәннехуятәт ийха юхәтсәт. Институтәв хушә вәдты научной рәпатнекәт ши верләл олаңән сыр-сыр айкеләт уша павәтсәт, мәта ут унтасәлн нәмәсты питсәт, муй ширн ши нявремәт вәндтәты хәннехуятәт елды вәдты ширәтн нәтты рәхл, дәлн рәт мир ясаңт елды ал юремәты.

▲ Мирхотн вәлум няврем вәндтәты неңәт

нух хәншман вәл, муй ширн хәнтәт па вухаләт әнтә тәп тәм мұвн йис пурайт вүш эвәлт вәдты питсәт. Дыв тәта йма вәдтыхолты ширәт ләшәтсәт, рәт ясаңләл, арләл-моньшләл елды тәләт. Тәмхәтл арсыр па мир күтн тәп 20-кәм шураәс хәнты па 10-кәм шураәс вухаль вәл. Рәт ясаң, вәлупсы ширәт елды тәты пәта, Ирина Кибкало ширн, хәнты па вухаль ясаңәт ймсыева вәндтәты, тәйтты мосл.

▲ С.М. Каксина

Тәм мирхотн нявремәт пила рәпитты хәннехуятәт арсыр айкел версәт.

Дыв күтәлн Касум кәртәң күтуп әшколайн пухәт

па эвет хәнты ясаңа па рәт культура вәндтәты не Софья Максимовна Каксина. Лүв ясаңл ширн, тәмхәтл округ луватн вәдты әшколаитн нявремәт кашәң ләпәт мәр хәлум щос араткәм хәнты ясаңа вәндтәты мосл. Тәм йисн, вантә, тәп внеурочной ширн и щос арат дыв рәт ясеңл пила рәпитләт. Щит шеңк шимл. Щи пәта хәнты пухәт па эвет рәт ясаң тәм йисн ән тәйләт па итәх пурайн ән ләңхаләт щит ймсыева вәйтты.

▲ А.Е. Вахат

Щәлта ма Поднавәт кәртәң күтуп әшколайн нявремәт хәнты ясаңа муй

литература вәндтәты не Анастасия Евгеньевна Вахат пила путәртсум.

Лүв лупәс, хуты дыв хушәлә тәмхәтл 70-кәм процента арат иса хәнты пухәт па эвет вәндтәылман вәлләт. Дыв әшколаелн олаңмит класс вүш эвәлт па нивәлмит класс вәнты нявремәт рәт ясеңлә йма вәндтәылман тәйләйт. Поднавәт күтуп әшколайн йилуп поступсәт хәншыйт па ши утәт унтасн пухәт па эвет рәт ясаңа хушдыйт.

▲ Т.В. Молданова-Ользина

Мет юхи хәшум күтн тәм мирхотн Ваньшавәт кәртәң күтуп әшколайн ай нявремәт вәндтәты не Татьяна Валентиновна Молданова-Ользина иньщәссем. Лүв путәртәс, хуты тәмәш рәт ясаң пила рәпитты мирхот лүвәлә шеңк мосмитл. Вантә, тәта, арсыр йилуп верәт уша павәтл, муй ширн па хуты ай нявремәт пила елды дыв әшколаелн арсыр верәт верты.

▲ И.А. Кибкало

Ас-угорской институтәң кәшә не ясаңәт юпийн Ёмвошн вәдты «Лыләң союз» тәхи кәшә не Ирина Кибкало ясаң вүс. Лүв лупәс, хуты мұң Югра мұвн вәлдүв. Округев тәп хәнты па вухаль мирңән унтасн щиты альщәсы. Законәт хушә иши щиты

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Хӑнты ясцев олаңан киникайт

Тӑнлуп тылащ 27-мит хӑтлӑн Ёмвошн Ас-угорской институтн киникайт лӑңӑтты хотн ванлтупсы пӑншы. Щӑта хӑнты ученой не Федосья Макаровна Лельховайн хӑншум непекаӑт ванлтӑдыйт. Тӑм ванӑн лӑв 55 ола йис.

Федосья Макаровна – щит филологической наукайт кандидат, Ас-угорской институтн хантыйской филология тӑхийн кӑщӑя вӑл.

Лӑв хӑнты ясаң дерамтӑл, арсыр йилуп верӑт олаңан нумсаң непекаӑт хӑншӑл, щит

хӑнты литература, лингвокультурология олаңан. Лӑв хӑнты ясцев теория щирн дерамтӑл, щит тумпи практической непекаӑт хӑншӑл.

Тӑм ванӑн январемӑт пӑта хӑнты ясаңан кӑсупсӑт лӑщӑтты щира киника еслӑс. Лӑв округевн етум

арсыр киникайт редактора па рецензента вӑл.

Тӑм ванлтупсыӑн Федосья Лельховайн хӑншум киникайт шивӑлӑты

рӑхл, щит «Структурно-семантические типы словосочетаний в хантыйском языке» (2011), «Словарь глаголов хантыйского языка» (2012), январемӑт пӑта учебно-методической па па арсыр киникайт.

Тӑм ванлтупсы ай кер тылащ 27-мит хӑтл вӑнты рӑпитты питл. Юхтаты па мосты киникайт лӑңтаты!

Любовь Шихова хӑншум айкел хӑнты ясаңа тулмащтӑс:
Надежда Рагимова

Мосл муй ӑнтӑ рӑт путӑр

Тӑнлуп тылащ 21-мит хӑтлӑн иса мӑв хӑваттыӑн рӑт ясӑт ёмӑнхӑтл вӑс. Ёмвошн айкел кӑншты «Югория» ратива тӑхийн путӑртсӑт, мосл муй ӑнтӑ ёха хӑнты ясаң вӑты. Щи вӑйтантупсыӑ филологической наукайт доктор не С.В. Онина па филологической наукайт кандидат С.С. Динисламова вохсыӑн.

Оксана Мороз айкелӑт тӑты не Софья Онина эвӑлт иньщӑс:

Муй пӑта нӑң хӑнты ясцен сӑмӑна тӑйлӑн?

► Ма рӑт ясцев пидӑ вӑллум, путӑртлӑм, лӑв нюр па щир па мир ясаң эвӑлт. Муй вӑрн лӑңхалум лупты, щиты луплум, пиш ӑнтӑ па ясӑтн щиты путӑртты.

Нӑң рӑт ясцен вӑшл, хутыса мосл верты, лӑлн хӑнты ясаң иса ал вӑшӑс?

► Мӑң вӑллӑв арсыр мир пидӑ, лыв сыр-сыр ясӑтн путӑртлӑт. Ма и мӑр Венгрия мӑвн вӑсум, щит пӑта па ёх пидӑ путӑртсум лыв ясӑлн. Ма нӑмӑслум, кашӑң хӑнты хуят вӑлдӑ лӑвела тынӑң ясӑл, мосман муй ӑнтӑ рӑт ясӑл тӑйлӑл.

Хуят пидӑ нӑң хӑнты ясаңан путӑртлӑн?

► Ма тӑм ясцев хӑват ар ол рӑпитлум па вӑнлтӑлем, тӑх шос йис хӑнты ясӑт хӑлмӑлум, мет вевтам вер, шимл ёх кӑтӑвн мӑң ясцевн путӑртлӑв. Щи пӑта итӑх ясаңлӑв вӑтшӑллӑв, итӑх утлӑв вӑйтлӑлӑв, щит эвӑлт ӑн мосл пӑлты.

Муй пӑта нӑң щит рӑпата верлӑн, хӑнты ёх лыв ясцен вӑлдӑ па вӑнлтӑлӑл?

► Щи олаңан мӑвтед мир луплӑт, тӑм пурайн па ёх ар мир лыв ясаңдалн мӑң шуши ясцев елты нӑрӑтла. Кен муй па лавӑрт, ясӑт ӑн вӑлӑт, кашӑң ясаң лӑв щирӑлн вӑл. Рӑщ ясаңан тройственной, четверной числа иса вӑшсы, мӑң финно-угорской ясӑтн двойственной числа хулна тӑйлӑв. Мосӑн, йина

мӑв щурӑс мирев па щира вӑлты питсӑт, йис верлӑв юремӑллӑв, ясцев тӑруптӑты питсӑв. Щи пӑта ясцев иса ӑн вӑтши пӑта ин арсыр хӑнты ясаң словарят вӑлдӑт. Щи тумпийн ясцев вӑнлтӑты хуятӑт тӑйлӑв, ар ол тӑса рӑпитлӑв. Мӑв щурӑс мир ӑмша тӑйлӑл мӑң рӑт ясцев па лӑңхалӑт вӑнлтӑты.

Хуты лупӑс тӑм вӑйтантупсы лӑщӑтум не О. Мороз:

» Мӑң ясаңлӑв вӑнлтӑллӑв, ищиты вӑты па ёх мир ясӑл. Муй па, па щирн, щит шеңк йм па тӑс вер.

Пулӑнавӑт вош эвӑлт Геннадий Кельчин радиовая карты кел хӑват ясаң тӑс:

» Хӑннехӑ нумӑс лыпийн

рӑт ясаң тӑйл ки, мосӑн, ай хӑнты па вухаль хуят ӑн вӑлдӑл, лыв рӑт ясӑл, щит пӑта лыпи нумӑс ӑн тӑйлӑт. Ищиты елды лупл, ма нӑмӑслум, январемӑт нумӑслал ӑңкидалн, ащилалн нух вӑлӑйт. Щи мӑр ёх луплӑт, хӑнты ясаң вӑты хӑннехуятӑт ӑнтӑма йилӑт, ясӑл пӑнӑн тӑлӑл. Рӑт ясцев муй вӑрн вӑс, щиты хӑшӑс.

Елды ясӑл тӑс С. Онина:

» Йина щит, мӑң ай январемлӑв хӑнты ясаң юремӑты питсӑт. Г. Кельчин тӑса лупӑс, ёх лыпи нумӑслал нух вӑсыт, щит пӑта ясӑл вӑтшӑлӑт.

Мӑң вӑллӑв рӑщ вӑлупсыӑн, мӑң питревн па ёх вӑлдӑт па арсыр ясӑтн путӑртлӑт. Хӑнты мирева мосл, лӑлн рӑт ясцев елды ат вӑс, йис верлӑв ал юремӑсӑв, ясцев ат вӑнлтӑсӑв. Рӑт ясаңан путӑртты хӑннехӑ – щит уяң хӑннехӑ!

Путӑр хӑншӑс:
Фӑдор Молданов

Вотас тыдӑщ 8-мит хӑтӑлн Россия мӑв наукайн рӑпитты ӗх ӗмӑнхӑтл постӑлӑт. Арсыр верӑтн учӗной ӗх иса мирева вӑн унтас тӑлӑт. 1991-мит олн Югра мӑвевн Ас-угорской институт пӑншы, дӑлн йис ясӑт, йис путрӑт, моньщӑт, арӑт, амамӑтщет дӗрамтты па нух хӑншты. Тӑмхӑтл научной тӑхийн рӑпитты неӑт па хӗйт: хӑнтӑт, вухалӑт, рӑщӑт па па мир вӑн рӑпата верлӑт, дӑлн рӑт ясцев дӗрамтты па непека веккеша пунты. 2019-мит ол тови пура олцитумн Ас-угорской института хӑнты Касум айлат неӗие Ирина Молданова рӑпитты юхтӑс. Ма тӑм апрӑн, нумсӑн па каркам неӗие пилӑ путӑртсум.

Хӑнты ясцев дӗрамтман вӑл

И.М. Молданова

Тӑм айлат хӑнты неӗие Касум мӑвн Вӑтвошн ӗнмӑс. Ащел – Максим Тимофеевич нӑдьян мултас ол мӑр Нуви сӑнхум районӑн Вӑтвош ӑшколайн олӑнцит па ветмит класс няврӑмӑт вӑндтуман вӑс. Ӑнжел – Евдокия Максимовна (ӗви опращ немл Каксина) тӑс юл ӗнтты ими вӑл. Пилыӗнӑн ӑртьян няврӑм ӗнмӑлсӑнӑн, Ира ӗвие вӑн хоттел ӗхн мет ай няврӑм.

Мӑта пурайн хӑнты ясӑн вӑндтӑты вер еллы тӑты нумӑсн питсийн?

► Ма рӑт ясӑн па литература верӑт тӑты институт тӑхи ӗтшуптӑсум. Дипломной рӑпатаӗм ӑхтӑйн Валентина Соловар кӑщӑя вӑс. Неpekем хӑншум пурайн нумса щӑ юхӑтсум еллы рӑт ясцев вӑндтӑты. Щӑ юпийн аспирантура ӑмансум, дӑлн еллы хӑнты ясцев дӗрамтты, йилуп

И.М. Молданова хӑнты ясӑн вӑндтӑл

щӑрӑт шивалӑты па щӑ ӑхтӑйн еллы рӑпитты.

2021-мит олн нӑн учӗной неӑа йисӑн. Муй пӑта наука щирн хӑнты ясцен вӑндтӑты олцитсэн? Давӑрт вӑс щӑ луват вӑн неpek лӑщӑтты?

► Айтелн ащем ипӑша лупилӑс: «Ай ӗвие, вӑндтыла!» Ин ма нӑмӑслум, ащем тӑмхӑтл вӑнта вӑс ки, вера

амтӑс, хути ма наука щирн рӑпата пирусум. Нӑл ол мӑр Югорской университетн аспирантура хуща вӑндтӑйлсум. Рӑпатаӗм хӑншты лавӑрт вӑс. Щӑ пурайн ма Ӓвош технолого-педагогической колледж хуща айлат ӗх хӑнты ясӑн вӑндтӑсум, щӑ пӑта научной неpek сора хӑншты щӑр ӑн тӑйсум. Ин наука щирн хӑншум неpekемн нух вантсем, муй иты хӑнты ясӑн глаголӑт тывлӑт.

Шуши мир ясӑт дӗрамтты вер, нӑн щиренӑн, щит хот йит рӑпата муй па

ай кӑртӑт хӑват ӑнхты па ясӑт, путрӑт нух хӑншты рӑпата?

► Нӑмӑслум, хути шуши мир ясӑт дӗрамтты вер – щит ӑнтӑ тӑп кабинетн рӑпитты, арсыр щирн рӑпата лӑщӑтты мосл. Тӑп щӑ пурайн мултӑ нумсӑн вер тывл. Щӑ пӑта ай кӑртӑт хӑват ӑнхум юпийн хот йитн ӑм арат рӑпитты мосл, дӑлн мущӑтум ясӑт, путрӑт тӑса лӑщӑтты па нух хӑншты.

Ин йилуп вӑлупсийн иса муй мосл мӑн интернет хуща вӑты веритлӑв, нӑн щиренӑн, щӑ йилуп вер рӑт ясцева еллы вӑлты нӗтл муй ӑнтӑ?

► Ма щиремн, ИТ-верн шуши мирлӑва кеншӑк вӑлты па рӑт ясцев дӗрамтты йис. Вантӑ, интӑм интернет хуща мӑн арсыр тӑхет пӑншты веритлӑв па щӑта рӑт ясӑнӑн путӑртты, ӑнки ясӑн вӑндтӑты, арсыр верӑт кӑтӑвн лӑщӑтты па па щӑрӑт еллы тӑты щӑр тӑйлӑв.

Тӑмхӑтл нӑн учӗной неӑа йисӑн, щит вулац нем, ӑл хуята щит мущӑтты иса ӑн рӑхл, вӑлупсийн нӑн хуятн нӗтсийн?

► Мет вулац хуятӑн ма вӑлупсемн – щит ма ӑнкем па ащем. Тӑп дын ӗрлӑн унтасн, тӑп дын так ясӑнӑн унтасн тӑмхӑтл, ма тӑмӑщ хӑннехӑя щӑ йисум.

Путӑр хӑншӑс:
Ирина Самсонова

Нявремәт пелды сәмәң не

Тэк кәртән Сүмәтвош районән ма кўтуп ашкола хуца вәлты интернат хота луңтыйлсум, ши тәхийн рәпитты неңәт пида вәйтантийлсум па лыв вердал олаңән арсыр айкеләт вўсум.

Мосл лупты, хуты тәм май интернат хотн нявремәт давалты па вантты неңа Ольга Анатольевна Курганова вәл. Лўв мәнәма тәмиты пұртартас:

» Ма иса 2002-мит ол вўш эвәлт Тэк кәртән кўтуп ашколайн рәпитлум. Сырия, вантэ, иса педагог-организатор ширн тәп ашкола хуца рәпата тайсум. Щәлта 2004-мит ол вўш эвәлт па 2010-мит ол вәнты заочной ширн Ёмвошн Югорской университет тәхийн психолога вәндтыйлсум. Шиты 2006-мит олн тәм кўтуп ашколайн па йилпа вәндтыйлды верем унтасн рәпитты питсум. Ши пәта тәм 2022-мит олн ин араattelн 20 ола ши юхәтл, хуты ма нявремәт вәндтуман тәта вәллум. Ши киньща тәм интернат хотэвн тәп

кимит ол мәр рәпитлум, ар пеләк, вантэ, ашкола хуца рәпата вердам ши мәнсәт.

Ольга Анатольевна, муй арат няврем па муйсәр тәхет эвәлт тәм юхи хәшум олаңн ашкола-интернат хотн хуца вәлләт?

► Араттелн яртыяң пух па эви тәмхәтл тәта мўң давалман па вантман тайлўв. Нял няврем Пәкәр кәрт эвәлт, ит – Устрём эвәлт, щәлта па кәт – Шайтанка кәртие эвәлт па хулна кәтңән Сүмәтвош эвәлт вәлләңән. Мўң хуцева вәлты па вәндтыйлды айлат ехлўв ямсыева па тўңцирәңа тәта вәлләт. Катра пурайн интернатәң нявремәт летут кавәртты хотн анәт муйт дюхитсәт, арсыр ешәң рәпатайт версәт. Тәм йисн ши пухәт па эвет иса ашколайн

▲ О.А. Курганова интернат нявремәт пида

вәндтыйлды ширедн тайлўйт. Интернат хуца вет пўш хәтл мәр лывел дәпәтләлўв, урокәт пухәт-эвет пида ләщәтлўв.

Хән па рўтьщәты пураел юхәтл, мин лывел ийха әкәтләлўв па щәлта тухләң хопн лыв вәлты ай кәртлада тәдыйт. Тәп Пәкәр кәртәң ай ех хуци әңкидал-ащилал, Ас ки ән потлы, тыв кашәң пўш юхтыйлладәт.

Имудтыйн Ай Асэвн еңк ки ил ямсыева потлы, щит вән ехдал хулыева «Буранән» нявремәт

хуци юхәтләт. Щәлта рўтьщәты вердал сухәнты кемн ши пухәт па эвет ищиты тәм кәртәң ашкола-интерната тәдыйт.

Муйсәр вер нәң рәпатаен хуца мет әмәщ?

► Ма шеңк сәмәңа нявремәт тайлдам. Ши пәта рәпата вердам ямсыева па тәса тәта мәнләт, әмәщ вер вәлупсы ширемн Тэк кәртән мушатсум!

Путәр хәншәс:
Владимир Енов

Кәсупсәт олаңән айкеләт тәс

▲ Н.Л. Яркина (кўтупн) Тэк кәртәң кәсты ехдал пида

» Ма дәнхалум пугәртты, хуты лыпәт тыләшн 2022-мит олн мўң Тэк кәртәң

айлат ехлўв «Мань хап» немуп ай хопәң кәсупсәта яңхсәт па щәта нух питсәт.

Наталья Леонидовна Яркина иши Тэк кәртәң ашкола-интернат хуца нявремәт пида рәпитл. Лўв ай хопәң кәсупсәт олаңән айкеләт верәс.

Ши пурайн мўң районэв луватн кәсты верәт мәнсәт.

Сүмәтвош, Игрим, Саранпауль, Ванзетур, Ләв юханәң па Тэк кәртәң хәннехуятәт лыв кўтәлн ай хопәтн ловәлман кәссәт. Щимәщ верәт кашәң лўң, вантэ, мўң округевн «Югра мўвев лыднуптәты» тәхи па Сүмәтвош район кәщайт мәты вухәт унтасн ләщәтлўйт. Араттелн Тэк эвәлт нивл хәннехә ма

пилема вәс. Мет олаңән мўң кәт олаң тәхи еша павәтсўв, кимит пўш – кәт кимит тәхи, хәлмит пўш – кәт хәлмит тәхи. Хән ши кәсты ширәт нух лўңәтсыйт, уша версўв, хуты мўң, Тэк кәртәң айлат ех, ай хопәң кәсупсәтн мет олаң тәхия юхәтсўв!

Путәр хәншәс:
Владимир Носкин

«Тылӑщ поры» постӑсы

^ Ёмвош ёх

^ Икет пойкщӑлӑт

Ай кер тылӑщн 4-мит хӑтлӑн «Торум Маа» музей хуща реп ух пӑтыйн етн олӑнӑн тылща пойкщӑты хӑр верӑнтса. Йилуп Най-пуха, йилуп Вӑрт-пуха ши пойкщӑсӑт. Йисн щит хӑнты мирев пойкщӑты хӑтл вӑс, тӑм йисн вош тел мира пӑта верӑнтыллӑ.

Йис пурайн тӑм ёмӑҗ-хӑтлӑн айлат ёх сыр-сыр ущхуль верӑт верӑнтылсӑт. Эвиет, пу-хует вош хуваат юнтман, нӑхман яҗхсӑт па тылӑщ поры пӑсана летут ӑкӑтсӑт. Хота юхӑтлӑт, карсӑрн хот павӑртӑт кӑншлӑт па луплӑт: «Хулы, хулы, тел вохӑс. Йилуп Най-пух, йилуп Вӑрт-пух етӑс». Ши карсӑра хотӑҗ ёх мулты летут пӑл ши пунлӑт, айлат ёх ай павӑтлӑт, муй тӑхийн па хӑн яха ӑктӑшийлты мосл. Мӑнтӑлн хотӑҗ ёха елды яма вӑлты пӑта сыр-сыр ям ясаҗ хӑйлӑт: «Шимл летут ки тӑйлӑн, летут ара ат йил! Мӑш ки тӑйлӑн, мӑшен яма ат йил!». Ӑкмум тӑхийн со-ламӑт кавӑртсӑт, ши мӑр айлат ёх нӑхман, юнтман «доньщ пӑсан, вӑрт пӑсан»

верӑнтсӑт. Поры анӑт шив омсийлсайт па Вӑрт-пуха пойкщӑсӑт.

Тӑм йисн «Тылӑщ поры» пойкщӑты хӑтл па щирашӑк верлӑ. Вӑн вошн хотӑт хуваат ӑн яҗхлӑт. Ин мирев летут «Торум Маа» хуща тӑтылӑт па шӑта сӑҗхуп ух пӑтыйн доньщ пӑсана верлӑт. Щӑлта па сыры хӑтлӑн мир яха ӑктӑшийлӑт па нянь вой верӑнтлӑт. Тӑм ол ве-рум «Тылӑщ поры» вера ар мир, сыр-сыр мӑвӑт, вошӑт эвӑлт юхтыйлсӑт, дыведа хӑнты верӑт вантты ӑмӑщ. Ши пӑта тӑм пойкты хӑтлӑн ариты-якты па питсӑт. Тӑм пӑш тыв «Салы Лӑнх» немуп ансамбль юхтыйлсӑт, щит Саранпауль эвӑлт юхтылум айлат ёх. Тӑм вошевн вӑлты вӑна ювум

^ Айлат ёх летут ортлӑт

имет арисӑт, дыв «Ёмвош ёх» немуп ансамбль тӑйлӑт, па луӑлтуп юкан ванлтупсы ванлтӑсӑт па Ёмвошн вӑлты увӑс театр «Хӑтл» ёх яксӑт, арисӑт. Ши юпийн вӑна ювум икилӑв Вӑрт-пуха пойкщӑсӑт, хӑл уй, вӑнт вой уй пойкщӑсӑт, эви шӑшты пайды ёш, пух шӑшты пайды ёш пойкщӑсӑт. Щӑлта па поры пӑсан верӑнтсӑт, ши поры пӑсанӑн нянь войт пуныйлсайт. Ши нянь войт ух пӑшӑхлӑд кешийн нух сӑвартсайт па карсӑра пунман доньщ

пила лыдӑтсыйт. Йис щирн ар доньщ темты мосл – щит доньщӑҗ хӑтлӑт, вота саҗ хӑтлӑт тыв хушты пӑта, мелка йиты пӑта. Щӑлта ўвман ши «ух пӑшӑхт» тылӑщ пӑла вушкӑсыйт. Хӑшум нянь вой пӑлулет нӑх ясаҗ, ущхуль ясаҗ путӑртман ӑкмум мира ортсайт.

Тӑм ёмӑҗхӑтл юпийн ӑкмум мир хулиева ям нумӑсн ара ши мӑнсӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Пётр Молданов

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№5 (3617), 09.03.2023

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель

Департамент общественных,
внешних связей и молодежной
политики Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Редакция

Директор, главный редактор –
Динисламова С.С.
Телефон (3467) 33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Рагимова Н.В.**
Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.
Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.

Заказ **962**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.